

К. О. Ленц

студ. III курсу

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Л. Є. Борисова

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Тенденції розвитку банківської системи України упродовж останніх років свідчать, що більшість комерційних банків зуміли адаптуватися до роботи в умовах затяжної фінансово-економічної кризи. Ряд банківських установ змогли вийти на беззбитковий рівень, а окремі з них навіть показали операційну прибутковість, найбільші банки здійснили або здійснюють докапіталізацію для покриття понесених збитків. Наразі завершується процес очищення банківської системи, сумнівні та неплатоспроможні банки виводяться з ринку. Проведені НБУ заходи сприяли відновленню довіри до банківської системи, свідченням чого є приплив депозитів компаній та населення.

Основними системними ризиками, реалізація яких негативно вплинула на діяльність банків, були: погіршення платоспроможності позичальників через зменшення доходів населення та збиткову діяльність багатьох підприємств;

звуження ресурсної бази банків через значний вплив депозитів протягом 2014–2015 років; незахищеність прав кредиторів; геополітичні ризики, пов'язані з військовими діями на сході України [1]. Незважаючи на це, банківська система в цілому адаптувалася до нових умов: найбільші банки вже провели переоцінку активів, формують резерви під активні операції та залучують додатковий капітал, почали перегляд бізнес-моделей щодо системи управління банком.

Результати дій з очищення системи свідчать, що відбулися кількісні та якісні зміни у складі та структурі учасників банківського сектору. Станом на 1 грудня 2016 р. в Україні в цілому зареєстровано 98 банків, що мають банківську ліцензію проти 180 станом на 1 січня 2014 р. (Рис. 1). Суттєво зросла частка державних банків та банків з іноземним капіталом (56 банків з іноземним капіталом, з них 17 зі 100% іноземним капіталом). Так, станом на початок 2018 р. частка держави у статутному капіталі платоспроможних банків становила 37,9%, а частка іноземного капіталу – 43,3% [1]. Частка активів найбільших п'яти банків зросла до 54% наприкінці 2017 р. порівняно з 45% у 2016 р. [2]. Збільшилась і концентрація за коштами фізичних осіб – 62%, що пов'язано як із виведенням багатьох банків із ринку, так і збільшенням довіри вкладників до великих банків. Так, вперше за п'ять років банківський сектор показав прибуток [3].

Основною статтею доходів (67,8%) залишаються процентні доходи. В умовах звуженого кредитування у 2017 р. банки розширили спектр послуг та активізували здійснення банківських операцій, що генерують комісійний дохід.

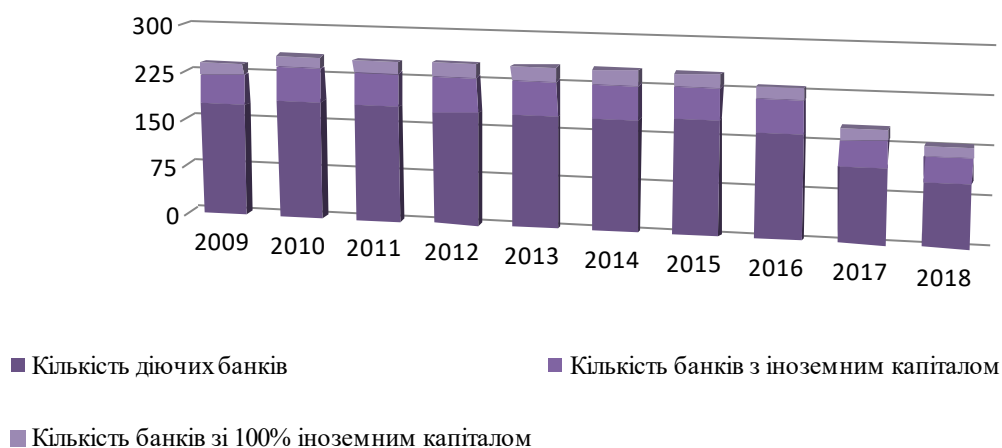

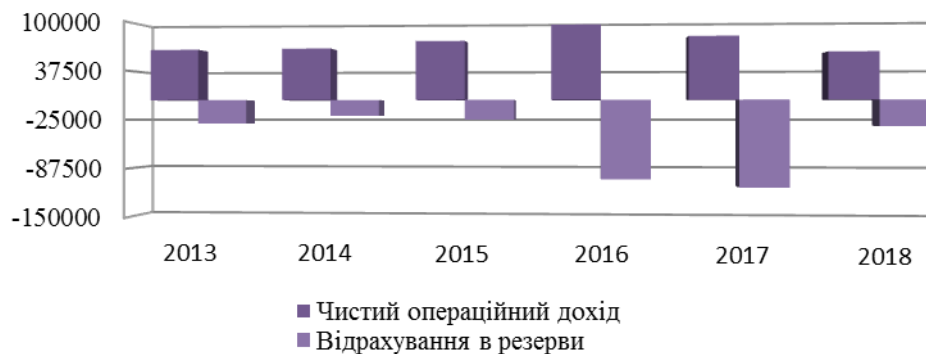
Рис.1 Динаміка зміни кількості банків та структури банківського сектору України у 2009-2016 рр.

Джерело: побудовано за даними [2].

За 2017 р. комісійні доходи збільшилися на 30,3%, а їх частка в загальних доходах становила 14,3%. Дохід від торговельних операцій 70,5% (до 21,5 млрд. грн.), що відбулося за рахунок прибутку від торговельних операцій з похідними фінансовими інструментами (зростання на 15,7 млрд. грн.).

За підсумками 2017 р. діючі банки України отримали сукупний збиток 66,6 млрд. грн. [1]. Основною причиною збитків стало суттєве зростання

відрахувань у резерви, які у 2017 р. порівняно з 2016 роком зросли у півтори рази і становили 114,5 млрд. грн. (43,1% від усіх витрат) (Рис. 2). Подібна тенденція відмічається у 2018 р. (величина резервів 39 644 млн. грн.), що також призвело до збиткового фінансового результату у розмірі 12 596 млн. грн.[2].

*Рис.2. Фінансовий результат банківського сектору України 2013-2018 рр.
Джерело: побудовано за даними [2]*

Разом з тим чистий операційний дохід банків за 2017 та 2018 роки був позитивним і склав 79,7 млрд. грн. та 57,4 млрд. грн. відповідно, що свідчить про спроможність більшості банків генерувати позитивні чисті операційні грошові потоки в майбутньому[1].

Як видно з наведених даних, банківський сектор України перебуває в процесі формування і поки що не має достатньої місткості, виваженої кількості учасників та сформованої правової бази. Тому він є нестійким. Уникнення ризиків банками в межах діяльності є неможливим. Саме тому важливим напрямом подальшого розвитку банків є якість організації системи ризик-менеджменту, постійний контроль з боку правління банків та відповідний моніторинг і нагляд з боку органу банківського нагляду. У сукупності це є необхідною умовою підтримання стійкості банківської системи України.

Список використаної літератури

1. Річний звіт Національного банку України за 2017 рік. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58023 (дата звернення: 17.03.2019).
2. Основні показники діяльності банків України. Національний банк України. URL: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798 (дата звернення: 20.03.2019).
3. Звіт Голови НБУ Якова Смоля у Верховній Раді України про діяльність НБУ у 2018 році. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=86204242&cat_id=72996 (дата звернення: 20.03.2019).